

ZAKELIJKE BESCHRIJVING

Onteigening van onroerende zaken op grond van artikel 11.3 en artikel 11.4 van de Omgevingswet, voor de versterking van de Lekdijk op de noordelijke oever van de rivier de Lek, in het dijktraject Jaarsveld - Klaphek, vanaf dijkpaal M36 in het oosten (net westelijk van de rijksweg A2) tot dijkpaal 89 in het westen (ter plaatse van de begraafplaats in het dorp Jaarsveld), met bijkomende werken, in de gemeenten Lopik en IJsselstein.

1. Aanhef

Onteigening voor de versterking van de Lekdijk Oost op de noordelijke oever van de rivier de Lek, in het dijktraject Jaarsveld - Klaphek, vanaf dijkpaal M36 in het oosten (net westelijk van de rijksweg A2) tot dijkpaal 89 in het westen (ter plaatse van de begraafplaats in het dorp Jaarsveld), met bijkomende werken, in de gemeenten Lopik en IJssestein. De onteigening dient te geschieden ten name van het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

2. Aanleiding, nut en noodzaak werk en urgentie onteigening

2.1. Aanleiding

Voor primaire waterkeringen in Nederland, langs de grote rivieren en de kust, gelden veiligheidsnormen, die zijn vastgelegd in de Waterwet. Alle waterkeringen worden regelmatig aan deze normen getoetst. Sinds 1 januari 2017 gelden nieuwe normen voor primaire waterkeringen. De primaire waterkeringen zijn niet langer ingedeeld in dijkeringen maar in dijktrajecten. Deze nieuwe normen zijn vastgelegd met een wijziging van de Waterwet. Belangrijkste wijziging hierbij is, dat niet langer wordt gesproken over overschrijdingskans maar over overstromingskans.

De Lekdijk op de noordoever van de rivier de Lek is tussen Amerongen en Schoonhoven afgekeurd omdat deze niet voldoet aan de landelijk geldende veiligheidseisen. De dijk is veelal niet voldoende sterk en op een beperkt aantal plekken is de dijk onvoldoende hoog en moet daarom worden verbeterd. Versterking van het in totaal circa 55 kilometer lange traject van de Lekdijk is nodig om de veiligheid van het achterland, waaronder ook een deel van de Randstad, in de toekomst te waarborgen. De beheerder van de dijk, waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (hierna: HDSR of het hoogheemraadschap), is daarom het project Sterke Lekdijk gestart.

Het project Sterke Lekdijk zorgt voor een veilige dijk en biedt ook kansen om de dijk mooier te maken. Het doel van de Sterke Lekdijk is om een waterkering op integrale wijze te realiseren in de omgeving. Dit betekent dat de dijkversterking landschappelijk is ingepast, koppelkansen zijn afgewogen en raakvlakprojecten in beeld zijn.

De dijkversterking is opgenomen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP, onderdeel van het Deltaprogramma) waarin de waterschappen en Rijkswaterstaat samenwerken om de primaire waterkeringen aan de veiligheidsnorm te laten voldoen. Het doel van het HWBP is dat in 2050 alle primaire waterkeringen op een sobere en doelmatige wijze zijn versterkt, zodat deze voldoen aan de wettelijke normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet. Door het Rijk en de waterschappen is een uitvoeringsprogramma opgesteld. De verbetering van de Lekdijk heeft al enkele jaren een vaste plek in het uitvoeringsprogramma.

Het programma Sterke Lekdijk is onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en is gezien de omvang (55 kilometer) verdeeld in zeven deelprojecten van oost naar west:

- Wijk bij Duurstede – Amerongen;
- Irenesluis – Culemborgse Veer;
- Culemborgse Veer – Beatrixsluis;
- Nieuwegein

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

- **Jaarsveld – Klaphek;**
- Salmsteke;
- Salmsteke – Schoonhoven.

Eén van deze deelprojecten is de dijkversterking bij Jaarsveld - Klaphek met een lengte van 9,2 km, gelegen tussen de rijksweg A2 (dijkpaal M36) in het oosten tot de begraafplaats in het dorp Jaarsveld (dijkpaal 89) in het westen, met bijkomende werken, in de gemeenten Lopik en IJssestein. Het onderhavige verzoek om onteigening heeft betrekking op het deelproject van de dijkversterking bij Jaarsveld - Klaphek. Deze zakelijke beschrijving heeft, met de overige bijbehorende onteigeningsstukken, daarom betrekking op dit gedeelte.

De beheerder van een primaire waterkering is verplicht om bij een wijziging daarvan een projectbesluit vast te stellen. In dit projectbesluit worden de achtergrond, de uitvoering en de effecten van de wijziging van de waterkering beschreven.

De dijk binnen het traject Jaarsveld - Klaphek voldoet niet aan de landelijke normen en dient versterkt te worden ten aanzien van de faalmechanismen voor hoogte, piping, macrostabiliteit, microstabiliteit en de grasbekleding binnenwaarts en buitenwaarts. Versterking is daarom noodzakelijk.

Het dijktraject is op basis van de gebiedskenmerken opgedeeld in negen dijkvakken. De technische maatregelen om de dijk te versterken zijn niet over het gehele traject gelijk.

2.2. Nut en noodzaak

De nut en noodzaak wordt bepaald door de veiligheidsnormen zoals opgenomen in de Waterwet, het uitvoeringsprogramma en het projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek. De verbetering van de Lekdijk heeft een vaste plek in het uitvoeringsprogramma. In het definitieve programma 2017-2022 is vastgelegd dat de dijkverbetering in 2026 wordt gestart. De dijkverbetering kent drie fasen: verkenningsfase, planuitwerkingsfase en de realisatiefase. De verkenningsfase en de planuitwerkingsfase zijn inmiddels afgerond. Het vastgestelde projectbesluit wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de provincie Utrecht.

Om de voorgenomen dijkversterking uit te kunnen voeren is ruimte en dus grond nodig. Het hoogheemraadschap acht het noodzakelijk om hiervoor de buitendijks gelegen beheerstrook, het buitentalud, de kruin, het binnentalud en de binnendijks gelegen beheerstrook in eigendom te hebben of te verkrijgen. Deze zijn blijvend nodig voor de dijkversterking en na gereed komen daarvan en zijn belangrijk voor het uitoefenen van doelmatig beheer en onderhoud en voor het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen voor een toekomstbestendige dijk.

2.3. Planning en urgentie

Het hoogheemraadschap geeft graag inzicht in zijn planning. Voor het project Sterke Lekdijk is gekozen voor de Europese aanbestedingsvorm Innovatiepartnerschap voor de gehele dijkversterking (planuitwerking + realisatie) van alle deeltrajecten. Het hoogheemraadschap werkt samen met de aannemer aan de planuitwerking en realisatie. Dit betekent dat bij het technisch ontwerp meteen de expertise van de aannemer kan worden ingezet om het technisch ontwerp zo optimaal mogelijk te laten zijn. Er worden innovatieve dijktechnieken toegepast die al wel op pilotschaal zijn ontwikkeld, maar nog niet zijn toegepast op grote schaal.

Zo is ook bij het deelproject Jaarsveld - Klaphek de aannemer al betrokken bij de planuitwerking. De planning is om met de uitvoering van de werkzaamheden in het najaar van 2026 te starten.

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

Niet alle werkzaamheden kunnen meteen worden gestart. Het hoogheemraadschap kan niet eerder met bepaalde werkzaamheden starten dan nadat hij over de benodigde percelen beschikt. Deze percelen dient het hoogheemraadschap in eigendom te verkrijgen, waarvoor waarschijnlijk een onteigeningsprocedure moet worden doorlopen.

Op dit moment wordt uitgegaan van een vroegst mogelijke start van de uitvoeringswerkzaamheden in 2026. Als de grondverwerving vertraging oploopt kan de start van de realisatie vertragen tot 2027/2028. Voor de totale uitvoeringsduur wordt uitgegaan van 2-3 jaar. In de uitvoeringsfasering wordt uitgegaan van 4 deelgebieden:

- Deelgebied 1: Lekboulevard, IJsseldam, Lagedijk-Radiolaan
- Deelgebied 2: DPO-recreatiecluster
- Deelgebied 3: Recreatiecluster tot Kniek, Kniek tot Horde, De Horde, De Drie wielen
- Deelgebied 4: Jaarsveld

Vanwege de omvang zijn deelgebied 1 (doorlooptijd ca. 1 jaar) en deelgebied 3 (ca. 1-2 jaar) leidend in de planning, mede omdat deze deelgebieden waarschijnlijk niet tegelijkertijd kunnen worden uitgevoerd. De volgorde van uitvoering in de deelgebieden hangt, net als het startmoment, af van de grondverwerving.

Activiteit	Planning
Juridische procedures: • vaststellen projectbesluit • hoofdvergunningen in de coördinatie o.a. Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit, Omgevingsvergunning kappen, Omgevingsvergunning monument (verleend) • overige vergunningen en uitvoeringsvergunningen (worden aangevraagd zodra detailontwerp gereed is)	• -vaststelling dagelijks bestuur hoogheemraadschap: 18 november 2025 • -goedkeuring GS provincie Utrecht: september 2025 • -evt. beroepsprocedure: 2025 t/m 2027
Realisatie dijk • inrichten werkterreinen • uitvoeren versterkingsmaatregelen	2027 t/m 2028 • najaar 2026 • januari 2027 t/m december 2028
Nazorg en beheer en onderhoud dijk	2029 t/m 2030

Daarbij gaat het hoogheemraadschap er vanuit dat in april 2025 de onteigeningsbeschikking gegeven wordt door het algemeen bestuur van het hoogheemraadschap. Vervolgens is de verwachting dat de bekrachtigingsprocedure bij de bestuursrechter en de schadeloosstellingsprocedure bij de civiele rechter in totaal circa 22 maanden in beslag zullen nemen inclusief een eventuele hoger beroeps- en exclusief eventuele cassatieprocedure.

Dit leidt ertoe dat het hoogheemraadschap uiterlijk omstreeks 1 mei 2028 over de eigendom van de benodigde percelen kan beschikken. Dit betekent dat er urgentie is voor een onteigening en de werkzaamheden zeker binnen drie jaar na het inschrijven van de onteigeningsakte een begin wordt gemaakt met de verwezenlijking van de beoogde vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer van de fysieke leefomgeving waarvoor onteigening nodig is.

2.4. Verzoeker om onteigening

Op basis van de Omgevingswet aan het waterschap verleende bevoegdheid heeft het hoogheemraadschap de taak om zorg te dragen voor de veiligheid van de dijken. Verzoeker tot onteigening is derhalve het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. HDSR is de meest gereede partij om te verzoeken om de betreffende percelen en perceelsgedeelten ter onteigening aan te wijzen, aangezien het de realisering van projectplan Waterwet betreft. Het is niet aannemelijk dat de eigenaren zelf tot realisering van het projectplan zullen overgaan, nu de te realiseren dijkversterking als één geheel gerealiseerd dient te worden. Zelfrealisatie is dan ook niet aan de orde. De gronden die op de onteigeningslijst zijn vermeld, zijn allen gelegen in het door het dagelijks bestuur van HDSR op 18 november 2025 vastgestelde projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek. Het projectbesluit is vervolgens aan Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Utrecht voorgelegd ter goedkeuring. Het goedkeuringsbesluit zal gedurende 6 weken ter inzage worden gelegd.

2.5. Grondslag te maken werk

De onteigening is nodig voor de realisatie van het projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek, verder te noemen het projectbesluit. Het projectbesluit is op 18 november 2025 vastgesteld door het dagelijks bestuur en is nog niet onherroepelijk.

De projectdoelstelling van de dijkversterking Jaarsveld - Klaphek is:

'Het realiseren van een waterveilige, toekomstbestendige en beheerbare waterkering, op basis van een zo breed mogelijk bestuurlijk en maatschappelijk gedragen projectplan, goed ingepast in de omgeving, met zo maximaal mogelijk maatschappelijke meerwaarde en een hoge mate van innovatie en duurzaamheid'.

Het doel van dit projectbesluit is om de noodzakelijke dijkversterking Jaarsveld - Klaphek mogelijk te maken en om het groot onderhoud aan de dijk mogelijk te maken.

De planologische grondslag voor het te maken werk wordt gevormd door het Projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek.

2.6. Eigendommenbeleid

Deze paragraaf gaat in op beleid met betrekking tot grondeigendommen van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en het grondaankoopplan voor het deelproject Jaarsveld - Klaphek.

Grondverwerving: algemeen

Het belang van waterveiligheid voor de inwoners en ondernemers van het hoogheemraadschap is groot. De Lekdijk beschermt immers een groot deel van Midden- en West-Nederland tegen overstroming. Als de Lekdijk doorbreekt kan een groot deel van de Randstad overstroomd, tot Amsterdam aan toe. Falen van deze waterkering betekent grootschalige economische schade, maatschappelijke ontwrichting en een groot slachtofferrisico. Het is daarom van groot belang dat deze functie te allen tijde geborgd wordt en dat (individuele) private belangen op de dijk ondergeschikt zijn aan dit publieke belang. Voor de huidige en toekomstige versterking van de Lekdijk, het beheer en onderhoud en het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen kiest het hoogheemraadschap dan ook voor de meeste rechtszekerheid en wil het de daarvoor benodigde grond in eigendom hebben of verkrijgen.

Door klimaatverandering neemt de dreiging toe, en daarmee ook het belang om de dijk te verstevigen en effectief te beheren. Van oudsher was de bescherming gericht op het

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

buitentalud. Vanwege de nieuwe normering en de huidige stand der techniek rond dijkversterking neemt ook het belang van een goed beschermd binnentalud toe.

Om de voorgenomen dijkversterking uit te kunnen voeren is ruimte en dus grond nodig. Het hoogheemraadschap acht het noodzakelijk om hiervoor de buitendijs gelegen beheerstrook, het buitentalud, de kruin, het binnentalud en de binnendijs gelegen beheerstrook in eigendom te hebben of te verkrijgen. Deze hiervoor benodigde gronden zijn blijvend nodig voor de dijkversterking en zijn, na het gereed komen daarvan, belangrijk voor het uitoefenen van doelmatig beheer en onderhoud en voor het tegengaan van ongewenste ontwikkelingen voor een toekomstbestendige dijk. Indien buiten de zojuist genoemde maatregelen en stroken werken moeten worden uitgevoerd, volstaat hiervoor de vestiging van een zakelijk recht. Daarnaast is er tijdelijk grond nodig, als werkstrook of indien nodig voor de aanleg van gronddepots. Het hoogheemraadschap streeft ernaar voor het tijdelijk gebruik van grond gebruiksregelingen af te sluiten met de betreffende rechthebbenden.

Eigendommenbeleid

Het hoogheemraadschap heeft in zijn eigendommenbeleid vastgelegd dat hij de zone van de primaire waterkering waarin de kruin, talud en aangrenzende 5 meter brede beheerstrook zijn gelegen in eigendom wil hebben. De eigendom van deze zone biedt het hoogheemraadschap nu en in de toekomst de mogelijkheid om het vereiste veiligheidsniveau te kunnen waarborgen en handhaven. Gelet op de belangrijke functie van de waterkering is het van groot belang actief en gericht beheer te kunnen voeren en onderhoud uit te kunnen voeren van de dijk. Dat kan via het verkrijgen van het eigendom. Het hoogheemraadschap is op deze wijze namelijk niet (langer) afhankelijk van de medewerking van derden, in het bijzonder niet van toestemming van zowel de huidige als eventuele toekomstige eigenaren. Door het in eigendom hebben van deze bovengenoemde zone is de uniformiteit en continuïteit bij versterkingen en de veiligheid en duurzaamheid van de waterkering, het tijdig en doelmatig optreden ingeval van calamiteiten en een goede en efficiënte handhaving van de keur gewaarborgd.

Bij de grondverwerving is het eigendommenbeleid toegepast. De gronden die komen te liggen binnen deze zone (na dijkversterking) zijn opgenomen binnen de aankoopgrens en de onteigeningsgrens.

Voor versterkingsmaatregelen die (voor een gedeelte) buiten deze genoemde zone van kruin, talud en 5m beheerstrook permanent worden aangebracht, acht het hoogheemraadschap voor dat gedeelte een zakelijk recht voor de versterkingsmaatregel voldoende.

Om de dijkversterkingswerkzaamheden uit te kunnen voeren, is ook buiten de grenzen van deze genoemde zone grond gedurende de werkzaamheden nodig. Deze gronden worden aangemerkt als werkstroken. Als de dijkversterkingswerkzaamheden zijn afgerond, is het niet nodig deze gronden in eigendom te hebben. Daarom zal het hoogheemraadschap voor de werkstroken geen onteigeningsprocedure inzetten, maar het tijdelijk gebruik via een gedoogplichtprocedure op grond van artikel 10.17 lid 2 Omgevingswet (gedoogplichten waterstaatswerken) veiligstellen.

Om de Lekdijk te versterken zijn gronden benodigd. Momenteel heeft het hoogheemraadschap (m.n. binnendijs) in veel gevallen de kering niet in bezit en zal deze dus moeten verwerven. Het huidige grondverwervingsbeleid is vastgelegd in de nota

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

Eigendommenbeleid, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (vastgesteld door het algemeen bestuur op 21 december 2022). Voor de dijkversterking van de Lekdijk is het aankoopbeleid separaat en specifiek uitgewerkt in de Strategienota grondverwerving Sterke Lekdijk (vastgesteld door het dagelijks bestuur op 20 maart 2018 en gewijzigd in zijn vergadering van 28 april 2020). Het algemeen bestuur heeft in zijn vergadering van 13 mei 2020 besloten dat de aanpak (zoals nader toegelicht in bestuursvoorstel DM164682) gehanteerd blijft worden als uitvoeringskader voor de grondverwerving, ter uitvoering van het kredietbesluit van het AB d.d.16 mei 2018).

Nut en noodzaak:

- Het hoogheemraadschap is verantwoordelijk voor het borgen van de waterveiligheid. Het beleid van het hoogheemraadschap is niet alleen gericht op de komende dijkversterking en het huidige beheer en onderhoud, maar ook om dit op de lange termijn te borgen. Dit is niet alleen een waterschapsbelang maar ook een zwaarwegend maatschappelijk belang.
- Het belang van waterveiligheid neemt toe onder druk van klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen. De belasting wordt zwaarder en de te beschermen waarde wordt groter. Dit uit zich in de, in 2017 verhoogde, normen voor de waterveiligheid voor de Lekdijk. We moeten rekening houden met klimaatverandering en extremer weer en daardoor extremere rivierafvoeren, die ook in de toekomst tot nieuwe veiligheidsnormen leiden.
- Nieuwe rekentechnieken hebben geleid tot nieuwe inzichten waarmee het belang van (het beheer en onderhoud van) het binnentalud is toegenomen (afschuiving en piping). Eerder werd voor waterveiligheid gefocust op het buitentalud (erosiebestendigheid en beperkte waterdoorlatendheid) en de kruin (hoogte en erosiebestendigheid). Nu wordt ook het binnentalud zwaarder belast en is de toestand van het binnentalud een belangrijk onderdeel van de sterkte van de dijk en krijgt dat talud daarom meer aandacht bij beheer en onderhoud. Speciaal aandachtspunt is de gevoeligheid van een eventueel knikpunt onderaan het talud.
- Eigendomsrecht is de meest adequate en rechtszekere bescherming die aan deze beheer- en onderhoudstaak gegeven kan worden. Het is van groot belang dat het hoogheemraadschap meer actief en gericht kan sturen in ontwikkelingen, meer actief en gericht beheer en onderhoud kan uitvoeren, ongewenste ontwikkelingen kan tegengaan als eigenaar en niet afhankelijk is van iedere individuele eigenaar van gronden aan de Lekdijk.
- Als eigenaar is de uniformiteit en continuïteit in geval van dijkverbeteringen gewaarborgd alsook de stabiliteit en duurzaamheid van de waterkering, het tijdig en doelmatig optreden in geval van calamiteiten alsmede voor beheer en onderhoud. Het hoogheemraadschap is bij de taakuitoefening niet afhankelijk van de medewerking van de (individuele) grondeigenaren.

De buitenzijde van de primaire kering, welke het dichtst bij de rivier ligt, dient goed beheerd en onderhouden te worden, zodat de veiligheid van de kering bij hoogwater niet in het geding is. Echter ook de binnenzijde van de primaire kering is van groot belang voor de veiligheid, stabiliteit en het tegengaan van piping. Het binnentalud en een beheerstrook van vijf meter aangrenzend aan het binnentalud, zijn voor de lange termijn waterveiligheid en onderhoud in eigendom benodigd. Voor de overige binnendijks gelegen delen kan worden volstaan met een zakelijk recht. Hieronder wordt dit nader toegelicht:

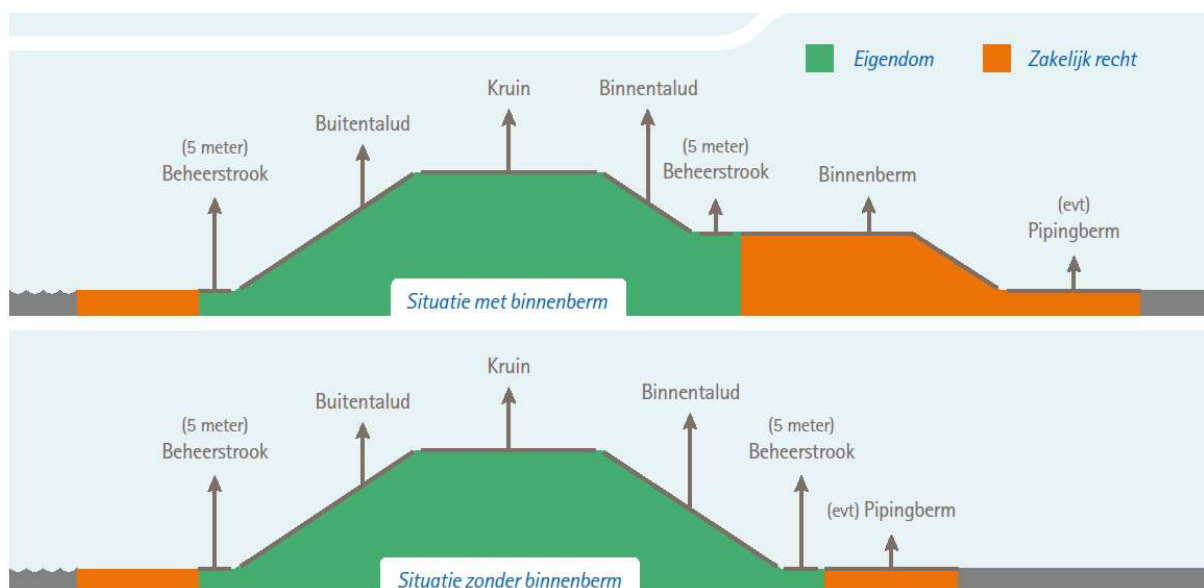
- Bij golfoverslag en/of overloop is een goede erosiebestendigheid van de bekleding op het binnentalud, het knikpunt en de eerste meters van de aangrenzende berm of het aangrenzende maaiveld van groot belang.

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

- Een goed onderhouden bekleding op het binnentalud, in het knikpunt en op de eerste meters van de berm/maaiveld -waarbij er geen objecten aanwezig zijn- is dus essentieel.
- De eerste meters na het knikpunt zijn vooral van direct belang voor de veiligheid in verband met erosie nabij de kniklijn bij golfoverslag en/of overloop. De aangrenzende strook van vijf meter is vooral van belang om veilig en goed onderhoud voor de lange termijn te borgen, gericht op het hebben en houden van een goed onderhouden bekleding op het binnentalud.
- Hoe smaller de strook grenzend aan de kniklijn, hoe groter het risico op een afnemende erosiebestendigheid ter plekke. Er zijn geen richtlijnen voor de hoeveelheid meters grenzend aan de kniklijn waarvan de bekleding in een optimale staat moet verkeren. Bij het bepalen van de breedte van de strook is in ieder geval de samenhang met het gekozen overslagdebiet van belang, net zoals de taludhelling en de breedte van het binnentalud. Vanuit het beheerdersoordeel wordt de 5 meter van belang geacht om voldoende risico af te dekken. Deze breedte wordt overigens ook gehanteerd door andere waterschappen. De strook wordt beheerstrook genoemd, maar is voor zowel beheer als onderhoud noodzakelijk.

Er wordt in eerste instantie uitgegaan van een overslagdebiet van 5 l/s/m. Als er van een lager overslagdebiet wordt uitgegaan bij het ontwerp van de dijk, kunnen er uitzonderingen worden gemaakt. Dit geldt ook voor een overdimensionering. Het tegenovergestelde is van toepassing bij een hoger overslagdebiet; de eisen aan de bekleding op het binnentalud worden dan juist strenger.

Dit leidt tot onderstaande schematische weergave:

Grondaankoopplan dijkversterking Jaarsveld - Klaphek

Voor de aankoop en het gebruik van gronden voor het project Jaarsveld - Klaphek is een grondaankoopplan (grondverwervingsplan) met bijbehorende grondaankooptekeningen opgesteld. Dit aankoopplan omschrijft het beleid en de werkwijze van het hoogheemraadschap voor de aankoop van de benodigde gronden, het vestigen van zakelijk

recht en/of het (tijdelijk) gebruik van gronden. Het grondaankoopplan is als bijlage opgenomen bij het Projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek.

De gronden worden aangekocht op basis van volledige schadeloosstelling. In paragraaf 15.3.1 Ow is vermeld welke componenten voor schadeloosstelling in aanmerking komen. Het bereiken van overeenstemming in goed overleg is daarbij een belangrijk streven. Wordt er na goed overleg toch geen overeenstemming bereikt, dan kan uiteindelijk een gerechtelijke procedure tot onteigening worden gestart op basis van de Omgevingswet.

In de situatie waarbij de maatregel buiten de in de schematische weergave groen gekleurde zone wordt toegepast, wordt naast het aan te kopen gedeelte dat in de groene zone valt, een zakelijk recht gevestigd voor dat gedeelte dat buiten de groene zone valt. Ook hiervoor geldt dat het hoogheemraadschap streeft naar het bereiken van overeenstemming in goed overleg. Wordt er na goed overleg toch geen overeenstemming bereikt, dan kan het hoogheemraadschap indien de maatregel geen onteigening vordert, besluiten om in plaats daarvan een gedoogplicht opleggen zoals genoemd in artikel 10.17 lid 2 Omgevingswet (gedoogplichten waterstaatswerken).

3. Beschrijving/toelichting werken

3.1. Ontwerputgangspunten

De waterveiligheidsmaatregelen zijn bepaald op basis van het geformuleerde Kwaliteitskader¹: *"een compacte dijk met zo min mogelijk impact op de omgeving"*. Belangrijke randvoorwaarden (kenmerken) voor het dijkverbeteringsontwerp zijn:

1. Toepassen van innovatieve en duurzame maatregelen om de impact van de dijkverbetering op de omgeving te minimaliseren.
2. Behoud van een compact en eenduidig dijkprofiel met kansen voor een bloemrijk grastalud aan de buitenzijde en een inrichting van het wegprofiel gericht op de fiets, aansluitend bij de inrichting van de weg voor de gehele Sterke Lekdijk. De buitendijkse beheerstrook wordt opengesteld voor wandelaars.
3. Behoud van het waardevolle cultuurlandschap binnendijs door behoud van oprijlanen, boomgaarden, tuinen en bebouwing.
4. Ruimte bieden aan natte natuurontwikkeling in de buitendijkse kleiputten zonder afbreuk te doen aan de waterveiligheid.

De volgende (algemene) uitgangspunten zijn de basis voor het ontwerp van de dijkverbetering:

- De waterkering voldoet na de dijkverbetering aan de veiligheidseisen, zoals verwoord in het ontwerpinstrumentarium OI2014.
- Voor het dijkverbeteringsontwerp wordt voor grondlichamen een levensduur van 50 jaar aangehouden. Voor civiele kunstwerken en waterkerende constructies geldt een levensduur van 100 jaar. Aan het einde van deze levensduur moet de waterkering voldoen aan de ondergrens: dit betekent voldoen aan de veiligheidseisen bij een overstromingskans van 1/10.000 per jaar.
- Het dijkverbeteringsontwerp wordt verder geoptimaliseerd op basis van een levenscyclus-benadering (LCC). Dit betekent dat het ontwerp geoptimaliseerd wordt door de totale kosten van de dijkversterking, het toekomstige beheer- en onderhoudskosten (zowel dagelijks als groot onderhoud) én de vervangingskosten te beschouwen over een periode van 100 jaar.

¹ Kwaliteitskader Sterke Lekdijk, Notitie Uitgangspunten Ruimtelijk Ontwerp Dijk

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

- Het ontwerp van de dijkverbetering moet na 50 jaar verder uit te breiden zijn. Een redelijke maat voor de uitbreidbaarheid is dat de toekomstige uitbreiding dezelfde orde van grootte heeft als de huidige dijkversterking.
- Binnen het dijkverbeteringsproject mogen geen nieuwe NWO's (niet-waterkerende objecten) worden gerealiseerd, tenzij aantoonbaar noodzakelijk.
- Het dijkverbeteringsontwerp is gebaseerd op een toelaatbaar overslagdebiet van 5 l/s/m. Uitgangspunt in het ontwerp is het bieden van voldoende waterveiligheid, opdat dit dijktraject zonder veranderende normen de komende 50 jaar in de toetsrondes als voldoende wordt beoordeeld. Daarnaast bleek in de planuitwerkingsfase dat een 1:3 nodig is om te kunnen voldoen aan het faalmechanisme GABI (afschuiving bekleding binnentalud) in combinatie met het gekozen toelaatbare golfoverslagdebiet. Daarmee is een verhoging van de kruin – en een groter ruimtebeslag – voorkomen. Het ontwerpprofiel met een 1:3 talud voldoet overigens ook precies voldoende aan de stabiliteitseis voor STBI (macrostabiliteit binnenwaarts). Er is dus ook geen ondoelmatige robuustheid in de ontwerpberekeningen gebracht als gevolg van een 1:3 talud.

3.2. Beschrijving/toelichting werk

De technische maatregelen om de dijk te versterken zijn niet over het gehele traject gelijk. Verschillen in bodemopbouw en ondergrond zorgen voor verschillen in de veiligheidsopgave die maken dat voor verschillende oplossingen worden gekozen. In tabel 1 zijn de opgaven en maatregelen per sectie samengevat:

Tabel 1 – Overzicht veiligheidsopgave en dijkverbeteringsmaatregelen per dijkvak

Dijkvak	Waterveiligheids- maatregelen	Lengte waterveiligheids- maatregelen	Maatregelen groot onderhoudsprogramma
Lekboulevard	geen	-	• taludverflauwing binnen- en buitendijks, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
IJsseldam	• stabiliteitsberm, in combinatie met • pipingscherm	590 m (inclusief klein gedeelte in dijkvak Lekboulevard)	• taludverflauwing buitendijks, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
Lage Dijk – Radiolaan	• stabiliteits- en pipingberm inclusief overgangsconstructie pipingscherm IJsseldam • dempen deel tertiaire watergang	700 m	• taludverflauwing buitendijks, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
DPO-terrein en recreatiecluster	• verbetering erosiebestendigheid kruin	800 m	• taludverflauwing buitendijks (gedeeltelijk) met daarbij • beheerstrook en beheerafritten

Onteigeningsstuk A: De zakelijke beschrijving.

Dijkvak	Waterveiligheids- maatregelen	Lengte waterveiligheids- maatregelen	Maatregelen groot onderhoudsprogramma
Recreatiecluster tot De Kniek	• pipingscherm • stabiliteitsberm in combinatie met pipingscherm	315 m + 395 m	• taludverflauwing binnendijs (gedeeltelijk) en buitendijs (gedeeltelijk), met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
De Kniek tot De Horde	• verbetering erosiebestendigheid kruin	205 m	• taludverflauwing binnendijs (gedeeltelijk) en buitendijs, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
De Horde	• stabiliteitsberm • herstel primaire watergang	300 m	• taludverflauwing buitendijs, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
De Drie Wielen	• stabiliteitsberm in combinatie met pipingscherm en verleggen primaire watergang • pipingscherm • voorlandverbetering	825 m (berm incl. scherm en naastliggend scherm)+ 80 m (voorlandverbetering)	• taludverflauwing binnendijs (gedeeltelijk) en buitendijs, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten
Jaarsveld	• stabiliteitsberm	40 m	• taludverflauwing binnendijs (gedeeltelijk) en buitendijs, met daarbij • beheerstrook en beheerafritten

Gehele traject

Aanpassingen aan het talud

Het overgrote deel van de taluds van de dijk wordt aangepast. Dit gebeurt ten behoeve van de dijkversterking (Taludaanpassing – dijkversterking) of ten behoeve van groot onderhoud (Taludaanpassing – groot onderhoud). Er zijn ook dijkdelen waar een waterveiligheidsopgave is, die wordt opgelost met een versterkingsmaatregel nabij het talud (Talud ter plaatse van versterkingsmaatregel). Deze taludaanpassingen zijn met verschillende aanduidingen op de plankaart opgenomen.

Herstel buitentalud

Langs het gehele traject wordt het buitendijkse talud hersteld naar een taludhelling van 1:3 en voorzien van een nieuwe grasbekleding. Door het buitentalud te herprofilen naar de oorspronkelijke taludhelling van 1:3 voldoet de dijk aan de opgave voor buitenwaartse stabiliteit.

Herstel binnentalud en beheerstrook

Langs het gehele traject wordt het binnendijkse talud hersteld naar een helling van 1:3, daar waar deze steiler is dan 1:3, en voorzien van een nieuwe grasbekleding. Over gedeeltes

van het traject waar het huidige binnentalud van de dijk al flauwer is dan 1:3 wordt geen verflauwing uitgevoerd. Een herstel van het binnentalud naar een helling 1:3 is noodzakelijk om voldoende veiligheid te bieden tegen het afschuiven van de (klei-) bekleding op het binnentalud. Met een talud van 1:3 van het binnentalud wordt ook een erosiebestendige grasbekleding gegarandeerd. Een talud van 1:3 of flauwer maakt een goed en veilig beheer van de grasbekleding door het waterschap mogelijk. Om na de dijkverbetering op een veilige wijze regulier beheer mogelijk te maken, is een strook van 5 meter vanuit de teen van de dijk noodzakelijk. De beheerstrook is noodzakelijk om voldoende veiligheid te bieden tegen afschuiven van de kleibekleding en de erosiebestendigheid ter plaatse van het knikpunt (aansluiting) van het binnentalud op de beheerstrook te garanderen. Op het binnentalud en de beheerstrook is daarom in de toekomstige situatie geen beplanting en/of plaatsing van niet-waterkerende objecten toegestaan.

Zowel het binnen- als buitentalud wordt conform het Ruimtelijk Kwaliteitskader in grond hersteld naar een helling van 1:3.

Lokaal

In het kader van de waterveiligheidsopgave worden maatregelen genomen die ervoor zorgen dat de waterkering weer voldoet en aan de normen. Deze maatregelen worden hieronder toegelicht.

Beheerstrook

Langs de dijk is in de huidige situatie op veel plekken geen beheerstrook aanwezig. Deze is wel noodzakelijk, zowel langs de binnenzijde als de buitenzijde van de dijk, voor inspectie en onderhoud. De beheerstrook is een onverharde strook met grasbekleding, die toegankelijk is voor beheervoertuigen. Het talud en de beheerstrook vormen een onlosmakelijk geheel om erosiebestendige grasbekleding te kunnen waarborgen én voor het veilig en goed uit te kunnen voeren van inspectie en onderhoud. De noodzaak hiervan is groter geworden dan voorheen, door de hogere eisen die de Waterwet stelt aan de dijk en de kwaliteit van de grasmat. Daarom wil HDSR overall langs de dijk beheerstroken realiseren die te allen tijde toegankelijk zijn, inclusief de daarvoor noodzakelijke beheerafritten voor toegang tot de beheerstrook. Op alle locaties waar waterveiligheidsmaatregelen worden genomen, wordt ook een beheerstrook aangebracht. De ligging van de beheerstrook is opgenomen op de plankaart.

4. Werkterreinen

Het is soms nodig om voor de realisatie van het dijkversterkingswerk tijdelijk gebruik te maken van grond van derden. Voor deze zogenaamde tijdelijke werkstroken is zeven meter breedte vereist. Deze werkstroken worden tegen een door het hoogheemraadschap te betalen vergoeding tijdelijk in gebruik genomen en gaan na herstel van eventuele spoorvorming en dergelijke terug naar de eigenaar. In al deze gevallen, waarbij de grond tijdelijk in gebruik wordt genomen en na herstel van de schade de grond ongewijzigd aan de eigenaar/rechthebbende kan worden teruggegeven, kan het waterschapsbestuur, indien minnelijk overleg niet leidt tot de gevraagde toestemming, een gedoogplicht opleggen zoals genoemd in artikel 10.17 lid 2 Omgevingswet (gedoogplichten waterstaatswerken). Voor de werkstroken behoeven dan ook geen gronden ter onteigening te worden aangewezen.

5. Kabels en leidingen

Voor de realisatie van de dijkversterking moeten kabels en leidingen worden verlegd. Als de nieuwe kabel en leidingen niet in de grond van HDSR worden gelegd, maar in grond van andere rechthebbenden (particulieren, gemeente, etc.) worden de rechten voor het leggen

van kabels en leidingen ten behoeve van de netbeheerders, verworven. Voor de verlegging van het kabels- en leidingentracé kan, indien minnelijk overleg met de grondeigenaren niet tot een oplossing leidt, een gedoogplicht opgelegd worden door de netbeheerders.

6. Maatregelen met een functionele relatie of bijkomende voorzieningen

Hoewel er ontwikkelingen plaatsvinden in de uiterwaarden worden er geen percelen ingebracht in de onteigeningsprocedure aangezien partijen overeenstemming hebben bereikt over de overdracht.

7. Verkeersmaatregelen en ontsluiting percelen

Voor de periode tijdens de werkzaamheden wordt een verkeersplan opgesteld waarmee in elk geval de woningen en bedrijven bereikbaar blijven.

8. Waterhuishoudkundige maatregelen

De dijkversterking heeft naar verwachting geen gevolgen voor de waterkwaliteit. Grondverzet en eventuele lozingen moeten voldoen aan het Besluit bodemkwaliteit en het Besluit lozingen buiten inrichtingen. In dat kader worden tijdig meldingen gedaan aan het bevoegde gezag.

9. Compensatie/inpassing (indien van toepassing)

Niet van toepassing.

10. Te verwijderen opstallen (indien van toepassing)

Niet van toepassing.

11. Planologie

Coördinatie procedures

Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht (GS) coördineert de besluiten die nodig zijn voor de uitvoering van het projectbesluit. Van de voor dit projectbesluit noodzakelijke besluiten moet er minstens één volgens de uitgebreide openbare voorbereidingsprocedure worden voorbereid. In dit hoofdstuk is ook bepaald dat als er meerdere besluiten nodig zijn waarvoor een MER nodig is, er één milieueffectrapport wordt gemaakt.

Het ontwerp-projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek en het milieueffectrapport zijn gedurende 6 weken van 20 maart tot en met 30 april 2025 tegelijkertijd ter inzage gelegd. Tijdens de terinzagelegging van het ontwerp Projectbesluit zijn twee informatiebijeenkomsten gehouden.

Zienswijzen in de ontwerpfase

In totaal zijn er XX zienswijzen ingediend die ingaan op diverse onderwerpen. De grote meerderheid van de zienswijzen gaan over het ontwerp projectbesluit.

In de Nota van Antwoord zijn de zienswijzen samengevat opgenomen. Elk onderdeel is apart beantwoord. Ook is aangegeven of de zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het projectbesluit.

Vaststelling projectbesluit

Het dagelijks bestuur van HDSR heeft op 18 november 2025 het projectbesluit Dijkversterking Jaarsveld - Klaphek vastgesteld. HDSR verzoekt vervolgens Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht (GS) om het projectbesluit goed te keuren.

12. Gemeente(n)

De ter onteigening aan te wijzen gronden zijn gelegen in de gemeenten Lopik en IJsselstein.

13. Tenaamstelling onteigening

De onteigening zal geschieden ten name van het waterschap Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. De werken worden door of in opdracht van het hoogheemraadschap uitgevoerd.